

**SKUPŠČINA
DRŽAVNE
SAMOUPRAVE
STR. 2**

**V GAUŠTJA
SAM
SVOBODEN
KAK
FTIČ
STR. 9**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 27. februarja 2003 ✱ Leto XIII, št. 4

Prva država, ki jo je uradno obiskal predsednik Drnovšek, je bila Madžarska

Manjšini se počutita dobro, a obstajajo problemi

Predsednik Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek se je 17. in 18. februarja v Budimpešti pogovarjal z vodilnimi madžarskimi politiki. To je bil njegov prvi uradni obisk kake tuje države na tem položaju.

Prvega dne se je pogovarjal s kolegom Ferencom Mádlom in predsednikom vlade Pétrrom Medgyessyjem, dan pozneje pa še s predsednico parlamenta Katalin Szili in budimpeštanskim nadžupanom Gáborjem Demszkyjem. Rdeča nit pogovorov so bili medsebojni odnosi in iraška kriza. Državi sta že vrsto let prijateljski, in med njima ni večjih problemov.

Gospodarsko sodelovanje je omejeno na blagovno menjavo. Slovenija je lani izvozila za 195,7 milijona evrov izdelkov, uvozila pa za 341,1 milijona evrov. Izmenjava bi gotovo lahko bila višja, ena od osnovnih težav, da ni tako, pa je slaba prometna povezava med državama. Z odprtjem železnice se je to že izboljšalo. Slovenija pa vztraja pri prvotnem dogovoru z Madžarsko, da bi ta do meje zgradila avtocesto. Zdajšnji madžarski načrti so namreč, da bi vodila avtocesta do meje s Hrvaško (Letenye), do mejnega prehoda Pince pa hitra cesta. Obe državi sta kandidarki za EU, referendum bo v Sloveniji marca, na Madžarskem pa mesec dni kasneje. Pri vključevanju v evroatlantske povezave sta zaveznici in druga drugo podpirata, pri čemer je v slabšem položaju slovenska uradna politika,

Predsednik Ferenc Mádl in Janez Drnovšek

Janez Drnovšek pri predsedniku vlade Pétrru Medgyessyju.

saj jo še čaka izvedba referenduma za vstop v NATO, katerega članica je Madžarska že nekaj let. Položaj pred referendumom pa dodatno zapleta težavno reševanje iraške krize.

Predsednika Drnovšek in Mádl sta veliko pozornosti namenila tudi narodnostnim manjšinam na obeh straneh meje. Sporazum iz leta 1992 po njunih ocenah zagotavlja zgledno reševanje manjšinske problematike, čeprav tako v Sloveniji kot na Madžarskem obstaja nekaj problemov. Madžarski predsednik Mádl je tako posebej opozoril na to, da bodo morali zagotoviti denar za dokončanje kulturnega doma v Lendavi in za odprtje madžarskega konzulata.

V zvezi s položajem slovenske manjšine v Porabju sta se sogovornika strinjala, da se je v zadnjih letih izboljšal. Kljub temu pa Madžarska ne uresničuje vseh dogovorov. Najnovejši problem je s financiranjem manjšinskega osnovnega šolstva. Zanj je predsednik Mádl dejal: »Pri položaju slovenskega šolstva madžarsko državo čaka veliko nalog.«

Med pogovori sta se na plenarnem zasedanju sestali tudi delegaciji obeh držav, dogovorili pa so se, da bodo pri midsosedskih odnosih v prihodnje prednostna tri področja: pospeševanje gospodarskega sodelovanja, izboljšanje prometnih povezav in varstvo avtohtonih manjšin.

Bojan Peček

Dan slovenske kulture v Budimpešti

Slovensko društvo v Budimpešti vsako leto tradicionalno praznuje dan slovenske kulture. Letno imamo pet velikih prireditev, a za nas je ta najlepša. Letos smo ta dan praznovali 8. februarja, skupaj z Veleposlaništvom R Slovenije v Budimpešti. Na praznovanje je Veleposlaništvo

v Budimpešti. Pevski zbor je začel z Zdravljico, potem pa so sledili pozdravi in slavnostni govor veleposlanika Andreja Gerenčerja o največjem slovenskem pesniku dr. Francetu Prešernu. Za tem je zbor zapel venček pesmi: Moj dom, Završki fantje, Jaz sem pa en frišen jager, Planinska.

Moški pevski zbor Maj iz Kranja

povabilo gledališko skupino Nindrik-indrik iz Monoštra, društvo pa Moški pevski zbor Maj iz Kranja.

Veseloigro z naslovom *Krčma* je napisal in režiral Miki Roš iz Murske Sobotice. Skupina je igrala v porabskem narečju in v knjižnem jeziku. Naši ljudje so zelo uživali ob dogodkih na odru. Veliko smo se smejali.

Moški pevski zbor Maj pod vodstvom Janeza Čadeža je že drugič gostoval pri našem društvu v Budimpešti. Prvič decembra leta 2000, ko je nastopil na Prešernovi proslavi, ki je bila posvečena 200-letnici pesnikovega rojstva.

Praznovanje smo imeli na Inštitutu Slovaške Republike

Gledališka skupina Nindrik-indrik

Recitator in povezovalc je bil Bojan Orel. Zelo praznično je bilo to povezovanje z besedami Franceta Prešerna in Simona Gregorčiča. Igra je naredila veselo razpoloženje, nas pa peljala v po-

rabške krčme, med naše ljudi, v naš rojstni kraj. Ko pa je pevski zbor zapel drugi venček pesmi, smo bili v mislih v Sloveniji, v matični domovini, v čudovitih krajih, šli smo v gore in na planine. Na koncu pa je zaigral njihov mali ansambel na harmoniko, kitaro in kontrabas. Lepo je bilo. Obe skupini sta poželi veliko avplavza.

Potem smo šli na podružnico Državne slovenske samouprave in smo tam nadaljevali s prijateljskim večerom. Slišalo se je petje do pozne noči. Prešeren nas je zopet povezal, tako z veleposlaništvom kot s Kranjčani. Res je, da smo že stari znanci, saj smo se poleti srečali tudi na Gorenjskem. Vabljeni smo pa na piknik v Kranj k pevskeemu zboru, če bomo poleti zopet romali v Slovenijo.

V nedeljo, 9. februarja, smo

gostom pokazali najlepše znamenitosti Budimpešte in ogledali so si parlament.

Na prireditvi se je zbralo veliko ljudi. Praznovanja so se udeležili predstavniki Veleposlaništva R Slovaške, predstavniki Slovaškega inštituta, člani našega društva in madžarski simpatizerji. Naši gostje so bili predsednik zbora Branko Belingar, akademski slikar Zmago Puhar, ki nam je podaril sliko Rast, ter Vladimir Brlek, koordinator kulture na Gorenjskem in akademski glasbenik.

V imenu Slovenskega društva v Budimpešti se najlepše zahvaljujem vsakemu, ki je prispeval k temu, da je to praznovanje bilo enkratno in dostojno.

Irena Pavlič

Skupščina Državne slovenske samouprave

10. februarja se je v Monoštru v Slovenskem domu sestala skupščina Državne slovenske samouprave. Enaindvajset članov državne samouprave so izvolili 19. januarja na zboru elektorjev. Tokratna naloga skupščine je bila, da izvoli predsednika, podpredsednika oz. člane raznih komisij. Skupščini je predsedovala Marija Kozar.

Skupščino je vodila Marija Kozar

Pod prvo točko dnevnega reda so izvolili predsednika samouprave. Za to funkcijo je kandidiral le bivši predsednik Martin Ropoš, zato ga je skupščina izvolila z javnim glasovanjem.

Za dve podpredsedniški mesti so se potegovali trije kandidati, Erika Koleč Kiss iz Monoštra, Laci Kovač iz Števanovcev in Ferenc Kranjec iz Budimpešte.

Glasovanje je potekalo tajno, podpredsednika sta postala Ferenc Kranjec s 17 glasovi in Erika Koleč Kiss s 16 glasovi. Laci Kovač je dobil 9 glasov.

Za tričlansko finančno-kontrolno komisijo so kandidirali štirje. Tibor Časar in Karel Dončec sta dobila vsak po 18 glasov, Laci Nemeš 17, Jože Karba pa 9.

Za petčlansko šolsko in kulturno komisijo je kandidiralo sedem ljudi. Marija Mukič je dobila 20 glasov, Erika Koleč Kiss 19, Ildikó Pusztai 16, Laci Kovač 16, Eva Lazar 15, Laci Bajzek 11, Jožef Kurnjek 8.

Predsednik finančno-kontrolne komisije je postal Laci Nemeš, predsednica šolske in kulturne komisije pa Eva Lazar.

Občni zbor je izvolil tudi desetčlansko predsedstvo. Poleg predsednika, dveh podpredsednikov in dveh predsednikov komisij so izvolili za člane predsedstva Marijo Kozar, Karcija Holeca, Lacija Bajzeka, Lacija Brašiča in Lacija Kovača.

Novemu vodstvu Državne slovenske samouprave čestitamo ter jim želimo uspešno delo.

Marijana Sukič

Publika na proslavi

Ob slovenskom kulturnom svetki

9. februarja smo v Monoštri praznovali slovenski kulturni praznik, obletnico smrti velikega pesnika Franca Prešerna. V Slovenskom kulturno-informativnem centru se je ob 14.

pesnika Prešerna. Povedala je, da je za naša posaba važno, da naša mala manjšina obdrži svojo kulturo, identiteto. MePZ A CAPELLA nas je počastilo z lepim koncertom, navzoči

nazaj, potem sklončkala. Bilo nas je devet. Prej nas je telko kak Rusov, smo se smejali. Včasih smo se začeli hecat. »Ki nevolno ma, on špot tu ma,« smo pravili. Dapa tao je nej dugo trpalo, ka smo ji začnili spejavati. Prva nas je samo gledala, skuze so ji tekle iz očaj. Začnili smo se resno pogovarjati, ka nam rejsan preveč fali, ka je ona predsednica pevskega zbora A. Pavel, duga lejta speja v zbori in dosti dela za nas. Naši mladi so me spet silili, naj nika začnem, ka mo ji popejavali. Zmes je prišlo njeni sin, kesno je že bilo, mislo je, ka bo mama sama. Ona pa je mejla »velko držino«, štera ji je spejala pa še ona nam je pomagala. Med tem cajtom je prišla nazaj bolnica, štera je na konec kedna leko šla domou. Sprevedila jo je njena držina. Trno se je čudivala, ka je telko ljudi vidla pri posteli sosedice. Mi smo se pa poslovlili s spejvanjom. Začeli smo z eno lepo madžarsko melodijo, nadaljevali s slovensko. Obrazi so nam vse povedali.

Naši dragi Ireni gratuliramo za njeno rojstni den. Bog daj, da bi ga še mnogokrat praznovala v dobrom zdravju! V imeni pevk in pevcev Ti želimo, da se zdrava vrneš v našo veliko držino.

Vera Gašpar

Ljudski pevci z Gornjega Senika na predstavitvi Enciklopedije Slovenije

vori predstavila Enciklopedija Slovenije, v steroj piše tudi o našom Porabju. Na predstavitvi smo spejali ljudski pevci z Gornjega Senika. V 16. vori se je začel osrednji program, mešani pevski zbor A CAPELLA iz Petrovc pod vodstvom Mitje Bervarja je spejevo slovensko himno, Zdravljico. Domačinka Erika Koleč Kiss, profesorica, svetnica občinskega sveta v Monoštri, je lepo gučala od življenja doktora prava in

smo se njim s ploskanjem zahvalili, to, ka smo dugo nej enjali ploskati, pomeni, da smo res bili preveč zadovoljni z njim programom. Hvala Vam, pevke in pevc!

Naša mala skupina pevcev se je potem napotila v bolnišnico, sanatorij v Monoštri, gde že od januara leži predsednica seničkega zbora Irena Barber. Naš Laci se je tak paščo, ka je eše klončkati pozabo na dveri. Gda je malo odpro, sam ga vlekla

V Enciklopediji Slovenije najdemo sami sebe tō

Če gučimo o slovenskom kulturnom svetki, o slovenski kulturi, ne moremo mimo slovenske besede. V kakšnikoli formi je (gučani ali pisani), najbolje točno nam pokaže, sto smo, kakšni smo.

rodov na svejti, je povedo gospaud Bela Sever, urednik enciklopedije, steri je skrb za tau, ka naj bi najšo med Porabci takše lidi, steri so ma pomagali vkuppostaviti, ka naj se piše o Porabji in porabski

gučala o tom, ka so trno skrb meli na tau, naj v enciklopediji pišejo o vsej Slovacca, o tistij tō, steri zvejo zvun meje Slovenije v Avstriji, na Talanjskom, na Vogrskom ali gdekoli po svejti.

Vodavanje enciklopedije se je začnilo 1987. leta. Od tistoga mau so vsako leto vodali ene nauve knjige, en nauvi zvezek. Vsakši zvezek ma 416 strani. V šestnajsti knjigaj najdemo več kak 14 gezero gesel (cimszō). Gesla je pisalo več kak 2 gezero lidi, kejpje pa ilustracije je delalo 150 lidi. Enciklopedijo je urejalo (szerkesztette) 62 urednikov. Ze iz tej numer leko vidimo, kakšno veliko delo je bilau opravleno v šestnajstij lejta.

V naslednjij lejta bi radi enciklopedijo spravili v digitalno formo, ka bi te s pomočjav računalnika dosta ležej bilau kakoli iskati pa najti v njej.

Enciklopedijo Slovenije mamo v knjižnici Slovenskega doma v Monoštri, če bi si stoji rad kaj poisko ali pogledno v njej, leko pride vsakši delaven den.

M. Sukič

Urednik Bela Sever (s prave na lejvo), glavni urednik Dušan Voglar, urednik Martin Ivanič in predsednik Slovenske zveze Jože Hirnók

Tau funkcijo opravlja Enciklopedija Slovenije tō, stera nam v 16 knjigaj »guči« o tom, sto smo Slovenci, kakšna je naša zgodovina, kultura, umetnost, sto so irašnji Slovenci... »Enciklopedija Slovenije je nacionalna enciklopedija, s sterov se ne more povaliti dosta na-

Slovencaj v tej knjigaj. Ali so pa sami napisali članke za enciklopedijo. Za pomauč se je za valo Mariji Kozar, Franceki Mukič, Katarini pa Jožini Hirnoki. Na predstavitve v Monošter (9. februarja) sta prišla glavni urednik Dušan Voglar pa urednik Martin Ivanič tō. Obadva sta

Če človek delo ma

Največ ljudi tak žive, ka si s svojim delom spravi vse potrebščine, ka on ali njegva držina nūcata. Na svejti je največkrat tak, ka gestejo šteri delo dajo, ponūjejo ljudam, pa gestejo, ki tau delo obredijo. Življenje je pa nej vekivečno, zatok pa eden človek naveke ne more delati. Zatok so vōnajšli penzijo, ka si človek po dosti lejta službe leko počine pa ma vsakši mejsce zatok poštaš cinga, prinese za živetu valaun.

Kak je tau gnes tū pri nas, od toga sam dosta kaj zvedla te dni, te par kednov. Lūdje dostakrat tak pravijo, ka je v prejšnjom režimi baukše bilau. Tistoga ipa so lūdje vsi dobili delo pa ranč oni so na gnes penzionisti. Kakoli so penzije nej velke, tej lūdje lepau živejo z nje, vej so pa nej tau včeni, ka bi na starejša lejta samo na riti sejdlj. Vsakši si nika včuj spravi k penziji. Če je njini obraz tū pa tam nej veseli, tau je zatok, ka mislijo na svoje sinč, čerke, na svoje vnuke. Tak mislijo, ka je njigvo življenje nej gladko.

Gnesden je delavec samo tačas leko gvūšen v svojoj službi, tačas v rokej drži svojo maštrijo. Te pride eden den pa ma povejo, ka gnes se ma več nej trbej obleči v delaven gvant, leko de domau. Pa takše se po različni delovni mestaj vsakši den godi. Gda se je tau začnulo, so se lūdje eške vūpali, ka dobijo podporo za brezposelnost, potistim pa nauvo delovno mesto pa tak tadala. Samo ka so zadnja lejta pokazala, ka je buma tau nej tak. Tau je vse, samo nej gvūšno. Gvūšno je pa tau, ka deca vsakši den gesti prosi, reži trbej vōplačvati, živetu trbej. Pa kak, če nejmaš nej službe, nej penzije? Če si pa že 50 lejt star, ranč ne senaj, ka delo dobiš. Ta generacija je »dojispisana«. Samo ka ji je nej malo. Oni zdaj eške majo velke brige, ka bi je trbelo rešvati.

Zatok je pa pri nas zdaj prišlo do toga, ka si ta generacija tū išče svojo paut, kak voda, štera z bregā teče. Dosta lidi bi se rado invalidno upokojilo (rokkant nyugdijas), ka tak zatok redno, vsakši mejsce invalidnino (rokkant nyugdij) dobi, tačas nej 62 lejt star, pa leko redno v penzijo de.

Kak tau de? Lūdje smo zatok lūdje, ka pamet mamo pa si vse kaj vōzgrūntamo. Nistarni slednje svoje pejnaze aldūjejo, naj leko pridejo es ali ta, v kakšo bolnico ali sanatorij, gde do njim vračli istinske ali vōnajdet bolezni. Odijo neprestanoma od doktora do doktora, trdijo, ka je tū pa tam boli, ka je tau nej za vōprestati pa nega mašina, aparata, steri bi vōpokazo, ka je tau nej tak. Pa te eden za drugim – eške mladi, za delo valaun – pridejo v penzijo. Če je stoj betežen, je tau normalno. Nevola je samo tau, ka dosta si ovak leko dejajo pa dosegnejo, ka njim ne odi. Nistarni pa betžni ne morajo si pomagati, ostanejo brez dela pa vūpanja.

Sto bi leko pito, ka je tomi krivo? Kriv je gnešnji svejt, steri je takši, ka če se ne zandolejš, nejmaš zadosta mauči pa eden kūp folišije v sebi, se zgibiš. Zatok smejm pa leko doj napišem vse tou, ka sam »svedok«. Vsakši den kaj takšega čujem, vidim, vej pa lūdje od toga odkrito gučijo.

Samo tau me zatok spoj mantra pa si premišlavam, če je tau dobro ednomi rosagi. Kak dugo de tau leko šlau, ka vse več lidi je prisiljeno na vsakšo fele praktiko pa folišijo. Ovak pa, žau, tau je tū istina, ka brez tej lūdi tū, je buma lūstovo na Vogrskon fejt betežno. Tau samo te vidiš, če po špitalaj odiš.

I. Barber

Spoznavajmo sosede

Občina Lendava

Občina Lendava – Lendva Község se razprostira na 123 kvadratnih kilometrih na vzhodu Slovenije ob meji

Župan občine Lendava
Anton Balažek

z Madžarsko in Hrvaško. V mestu Lendava in naseljih Banuta, Benica, Čentiba, Dolga vas, Dolgovaške Gorice, Dolina pri Lendavi, Dolnji Lakoš, Gaberje, Gentorovci, Gornji Lakoš, Hotiza, Kapca, Kot, Lendavske Gorice, Mostje, Petišovci, Pince, Pince Marof, Radmožanci in Trimlini živi blizu dvanajst tisoč prebivalcev slovenske in madžarske narodnosti, pa tudi pripadniki drugih narodov. Občina Lendava je torej narodnostno mešano območje, kar se pozna tako v kulturnem kot turističnem pogledu, ob slovenskem pa je uradni jezik še madžarski.

Središče občine je mesto Lendava, ki leži ob vznožju slikovitih Lendavskih goric in nedaleč od reke Mure. Ima bogato kulturno in gospodarsko tradicijo. Najstarejši pisni vir o Lendavi je darilna listina iz leta 1192. Lendavski grad, ki je že več stoletij eden najpomembnejših arhitekturnih spome-

nikov kraja, so začeli graditi ob koncu 12. stoletja, danes pa sta v njem galerija in muzej, v katerem so shranjene muzealije in predstavljena nekatera ključna zgodovinska obdobja ter osebnosti tega kraja. V času družine Bánffy se je v gradu odvijalo pomembno duhovno, kulturno in politično življenje. V tem času, leta 1573, so v tiskarni Rudolfa Hoffhalterja v Lendavi natisnili dve knjigi, leta 1574 pa še eno protestantske vsebine. Ob koncu 16. stoletja so tudi Lendavo ogrožali Turki, vendar mesta in gradu niso mogli zavzeti. V spomin na njihov izgon je dala družina

Gludovác v letih 1727-28 na vrhu hriba Svete Trojice zgraditi kapelo, v kateri je tudi mumija Mihaela Hadika, ki je po legendi umrl v bitki s Turki leta 1603. Pod

grajskim hribom stoji v baročnem slogu zgrajena cerkev Sv. Katarine iz leta 1751, svojo cerkev pa ima tudi evangeličanska verska skupnost. Od druge polovice 18. stoletja pa do konca druge svetovne vojne je v Lendavi in njeni okolici živela tudi vplivna židovska skupnost, o kateri še danes priča zgradba nekdanje sinagoge. Prenovljena sinagoga, s katero upravlja Zveza kulturnih društev Lendava ob pomoči Javnega sklada kulturnih dejavnosti OI Lendava, je s številnimi izbranimi koncerti, gledališkimi predstavami in likovnimi razstavami, ki so jih strnili v ponudbi Obiski v sinagogi, zelo obogatila kulturno ponudbo kraja in privabila številne obiskovalce, ob tem pa postala ne le kulturni, ampak tudi osrednji družabni prostor lendavske občine. Lendava torej ob bogati zgodovinski kulturni dediščini postaja tudi kraj živahnega kulturnega utripa, h kateremu pomembno prispevajo tudi številna delujoča društva. V občini jih je dvajset, nekatera med njimi z dolgo tradicijo, omembe vredno pa je tudi njihovo sodelovanje s podobnimi

društvu na Madžarskem, s čimer prispevajo k živahnemu utripu življenja ob meji. Lendavčani pa si še večjo kulturno razgibanost obetajo po dokončanju kulturnega doma.

Občina Lendava pa ima tudi bogato gospodarsko tradicijo, ki temelji predvsem na industriji, zaradi naravnih danosti pa tudi na kmetijstvu in turizmu. V občini deluje 435 gospodarskih subjektov, od tega 283 samostojnih podjetnikov. Slednjih je za deset odstotkov manj, kot znaša povprečje v Pomurju, medtem ko imajo v občini kar 13,6 gospodarskih družb na tisoč prebivalcev, in tako za trideset odstotkov presegajo povprečje v Pomurju. V strukturi gospodarstva so najbolj zastopane kemijska, elektro-predelovalna, kovinsko-predelovalna in storitvena dejavnost ter gradbeništvo. Na področju kemijske dejavnosti so najpomembnejša podjetja Nafta Lendava, Lek Ljubljana, Ilirija, na področju elektro-predelovalne dejavnosti podjetje Elektromaterial, na področju kovinsko-predelovalne Varstroj in Artex, na področju gradbeništva pa Varis Lendava in Gra-

»Dokument je pripravljen s finančno pomočjo Evropske skupnosti. Stališča izražena v tem dokumentu so stališča radia Murski val in časopisa Porabje ter se v nobenem primeru ne morejo obravnavati kot uradno stališče Evropske skupnosti.«

dbeništvo. Pomembna pa je tudi storitvena dejavnost. Podjetje Integral z dejavnostjo prometa in avtomehaničnih delavnic, Quick s opravljanjem špedicije, Kompas s turistično poslovnimi storitvami. Pomemben prispevek k turizmu pa daje tudi zdravilišče Terme Lendava.

Industrijska cona v Lendavi se je že pred leti pokazala kot odločilen dejavnik za pritegnitev vlagateljev in odpiranje novih delovnih mest. Razprostira se na površini 186 hektarjev, za nove vlagatelje pa je na voljo 3600 kvadratnih metrov proizvodnih prostorov in 16 hektarjev zemljišč. V Lendavi prav v tej ponudbi vidijo možnost nadaljnega razvoja gospodarstva v občini.

Priložnost za razvoj pa vidijo tudi v kmetijstvu, kjer sta pomembna dejavnika Kmetijsko gospodarstvo Lendava in Razvojni center s programi pridelave vrtnin in drugih kmetijskih pridelkov. Občino zaznamuje tudi vinogradniška in vinarska kultura, ki ima na območju Lendavskih goric dolgo tradicijo, v zadnjem času pa jo turistično bogatijo obinski cesti posejani vinotoči in turistične kmetije, svoj pečat pa ji daje tudi lendavska klet z bogato ponudbo različnih znamk lendavskih vin. Za razvoj turizma so pomembna tudi naravna bogastva, to je termalna voda, za lov in ribolov pa z divjadjo bogati gozdovi in z ribami polni potoki, jezera ter mrtvi rokavi reke Mure.

Lendavski grad so začeli graditi ob koncu 12. stoletja

Gorenjeseniška folklor je vödjala zasé

Senička folklorna skupina se je na lanjsko djesen tak okrepšala, ka ma deset parov plesalcov. Zatau se posaba za(h)valimo tistim „starim“ plesalcom, steri so spunili željo *Andraži Suki-či* s tejm, ka so nazaj prišli plesat, če rejsan v držini majo dva-tri deteta. Nej ka bi me stoj lagvo razmo! S tejm neškem prajti tau, ka ne cenimo tiste plesalce, steri kak ustanovitelji (alapitö tagok) od začetka mau - tau je že skur dvajsti lejt - gora drži jo skupino ali ka ne cenimo

pomembne nastope pa ške drugo delo tü. 15. decembra so meli nastop v domanjom kulturnom daumi, gda je Skupščina Železne županije (Vas Megyei Közgyszülés) držala svetek ob dnevi manjšin na Vogrskom. Posaba nas je veselilo, ka so s svojimi plesi pozdravili odlikovance (kitüntetettek), med njimi svojo bivšo učiteljico, ravnateljico Eriko Glanz, stera je skaus s skonzati očami občudovala njine flaj-sne noge pa smeječe obraze. Na Slovenskoj zvezi smo se

mauč na gospauda mentorja trej folklorni skupin v Križevci pri Ljutomeri, Viktorja Slavince iz Boreci, naj nam spravi „svojoga“ odlično dobroga harmonikara Janka Laha iz Prekije. Janko Lah nam je že bio na pomauč majuša, gda so se senički mladi včili prleške plese od gospauda Viktorja Slavince. Pa buma, sta nam na prvo rejč „na pomauč“ skočila, dvakart sta prišla na probo pa na nastop v Monošter. Zakoj se leko najdejo tašni lidge in kak so sprejeli prleške plese senički plesalci, s sterimi so ške do januara nej mogli meti nastop pau-

miva, ka sam ga leko nagučo, ka va šla pa vam pomorava v tom nevoli. Jaz vem, kak je to, ka sam dostakrat tašne stvari emo. Se je zgodilo, ka smo niti nastopati nej mogli, ka smo nej meli harmonikara. Jaz sam se zatau vzeo in je to šlo. Harmonikar Janko je hvala bogi šeu. Bio sam veseli, ka leko jaz nikak tudi predam, kar vem, drugim lidam, skupinam, pa sam bio v cejlom življenji praktično v plesi, saj od 1961. leta plešam. Včim tri skupine in vsaka skupina ma svojega harmonikara pa svoje ple-

no srečanje folklorni skupin. Sploj bi nej bili radi, če bi nam nazaj trbelo prajti, vej so pa organizatorji zdaj pozvali oprvim slovensko skupino iz Porabja. Vedli smo, ka je Janko iz Prekije v tistom časi v Italiji. Zatau smo ga prosili, naj nam ške gnauk itak pride prejk, gda se leko njegva muzika gortvema, posnema za CD. V pet dnevaj je že zgoščenka bila gotova. Domanjoga harmonikara Lacina Gyécseka so pa plesalci zadobili, ka se njim je v enom kedni navčö tiste naute, na stere leko plešeje porabske plese. Zdjaj so že bili brezi brige. Velko presenečenje nas je dosešlo, posebno name, gda smo se 15. februara zazranka napautili v Vecsés, pa smo na avtobusi meli štiri goslarje. Leko si zmislimo, s kašnim dobrim čutenjom, s kašno dobro volauv so leko šli plesalci na oder. Najprvim so zaplesali prleške plese, po tistom pa porabske plese na živo muziko. Dvorana se je napunila s „sončnimi žarkji“, publika ji je lepau sprejela. Ranč tak organizatorji programa, steri so nas lepau gora prijali pa vse želja izpunili. V programi smo leko čuli lejpe nemške pesmi od skuine iz Slovaške pa domanji Nemcov, vidli mlašeče pa odrasle skupine z vogrskimi -nemškimi plesi. Po programi smo se pa dobili na prijateljskom srečanju, gde sta našiva muzikanta, Laci Nemet pa Djančko, s harmonikarom iz Slovaške taši dober ansambel vöpostavila, ka so nisterni ške plesati dobili volo. Ta dobra vola je skaus domau po pauti vödžala, če smo se gli večer v frtau devetöj napautili prauti dauma. Na avtobusi je telko dobri pevcov pa pevk bilau, ka so vödžali en menši pevski zbor. Nej zaman, ka so tej plesalci nej tak dugo nazaj v seničkom pevskom zbori med najbaugšimi pevcji bili. Priznam, ka sam je rada poslušala. Dva fudaša sta ma tü redno davala. Takšna vesela družba leko nota zopodi cejli svejt pa ji nede dolgočasna paut. Čestitamo! **Klara Fodor**

Viktor Slavinec na probi na Seniki

Senička folklor na odri v Vecsési

zavole tiste mlade plesalce, steri menje časa plešejo. „Stari plesalci“ so za velki asek pri tejm tü, ka s svojim pridnim delom, s svojo karadžnostjo, narodnostno zavednostjo pokažejo tisto paut, kak se da delati z dobre vole za ves, za svojo manjšino, kak se trbej držati, prilagoditi, naj se vsakši dobro počüti v skupini. Plesalci bi z menov vred trno veseli bili, če bi iz seničke mladine eške več dobilo volo nota staniti v skupino pase tašnim veseldjom navčiti slovenske plese, kak je tau djau mladi „Szódás“ s svojo ženauv, steri se je kak Vogrin oženo na Senik.

tü tak odlaučili, ka za kulturni program na letošnjom

Baukša sta dva harmonikaša kak eden nej

salce. In gda je potrebno, gda je strašno sila, kak tudi gda smo meli nastop pri vas v Monoštru, smo s tri skupin eno dobro skupino vküp napravili. Obadva s harmonikarom sva bila veseliva, ka sva vam leko pomogla v tau nevoli pa bova veseliva, če vam kdajkoli še leko stopiva na pomoč.

S toplim srcaum pa iskreno se njima za(h)valimo in njima želimo dosta uspešni nastopov pa dobro zdravdje. Na Slovenskom plesi so etak leko uspešno nastaupili senički plesalci, stero so spravajali goslarje, Janko Lah na harmoniki, Laci Nemet na klarineti pa Čaba Čerpňjak na tropejti. Samo ka nam je na vrati že klončko nauvi problem za rešüvat. Skupino je že v lanjskoj djeseni pozvala nemška narodnostna šaula v Vecsési na Vogrskom na 8. mednarod-

Slovenskom plesi zaprosimo seničko folkloro s prleškimi plesi, za naslejdno leto pa sakalavsko folkloro skupino. Samo ka je seničko folkloro niša kriva paut kau-lek prinesla tak, ka so nej meli svojoga harmonikaša, gda bi se njim trbelo pripravlati na tau. Nej bilau drugo, kak smo se obnauili za po-

leg muzike, naj povej sam Viktor Slavinec: „Dobro so se navčili, dobro so sprejeli tudi tisti den, gda smo se vküp včili te plese. Sem zelo zadorolen, sicer vidim kaše male popravke, keri vsigdar morajo biti. Res je, da je harmonikar preveč zaseden, sam pa mam telko sreče, ka se raz-

OD SLOVENIJE...

Anton Rop
predsednik največje
vladne stranke

Največja vladna stranka, Liberalna demokracija Slovenija (LDS), je na celjskem izrednem kongresu izvolila novega predsednika. Delegati so predsedniku vlade Antonu Ropu, dosedanjemu podpredsedniku LDS, sicer edinemu kandidatu za naslednika dolgoletnega predsednika liberalne demokracije Janeza Drnovška, ki je po lanskim izvolitvi za predsednika države odstopil z vodstvenega položaja v stranki, dali prepričljivo podporo. Bolj kot volitve predsednika, kjer je bil izid predvidljiv, pa so bile vsekakor zanimive volitve podpredsednika - to mesto se je "izpraznilo" po tem, ko je Rop postal predsednik LDS - in podpredsednice stranke. Za podpredsedniška mesta so se potegovali štirje kandidati Slavko Gaber, Majda Sirca, Metka Vesel Valentič in Jožef Školč. Naposled je kongres odločil, da nova podpredsednika postane Gaber in Sirca. Tretji podpredsednik LDS še naprej ostaja vodja strankine poslanske skupine Tone Anderlič, ki je bil za podpredsednika izvoljen že lani.

Deset let samostojne slovenske škofovske konference

19. februarja je minilo deset let, odkar je papež Janez Pavel II. potrdil samostojno slovensko škofovsko konferenco. Ob osamosvojitvi Slovenije so namreč 28. aprila 1992 tudi slovenski škofje prenehali biti člani jugoslovanske škofovske konference, Sveti sedež pa je ustanovitev samostojne škofovske konference potrdil šlobo leto kasneje, 19. februarja 1993.

Po cerkvenem pravu pripadajo škofovski konferenci vsi krajevni škofje, škofje pomočniki, pomožni škofje in drugi naslovni škofje, ki jim apostolski sedež ali škofovska konferenca poveri posebne naloge, da jih opravljajo na področju konference. Tako so člani SSK poleg ljubljanskega nadškofa in metropolitana Franca Rodeta, ki je tudi njen predsednik, še mariborski in koprski škof, Franc Kramberger in Metod Pirih, koprski pomožni škof Jurij Bizjak, ljubljanska pomožna škofa Andrej Glavan in Alojz Uran ter mariborsko pomožna škofa Jožef Smej in Anton Stres. Katoliška Cerkev v Sloveniji je sicer upravno razdeljena na tri škofije: ljubljansko nadškofijo, mariborsko škofijo in koprsko škofijo. Vse tri škofije skupaj sestavljajo slovensko cerkveno pokrajino ali ljubljansko metropolijo.

Stiki z murskosoboškim dijaškim domom

Odkrivati plemenite duše in jih piliti, je morda eden najlepših poklicev. Kdor opravlja ta poklic, že danes gradi bodočnost. Gotovo je to dejstvo spodbudilo profesorja Ištvana Hajoša, državno znanega in priznanega strokovnjaka, županijskega svetovalca za pouk kemije, profesorja kemije in filozofije na Srednji geodetski in živilski šoli v Szombathelyu, da si je izbral ta plemeniti poklic.

• Kaj vas je spodbudilo k temu, da ste iskali možnosti za sodelovanje z dijaškim domom v Sloveniji?

»Ko sem začel iskati možnosti za sodelovanje, je R Slovenija še bila del Jugoslavije. Kljub temu da razdalja med nami ni velika, nas je razdvajala meja, ki ni upoštevala naših konstruktivnih prizadevanj, se ni ozirala na nikogar in ničesar, ni upoštevala niti interesov in zahtev na obeh straneh meje živčih narodnosti. Od leta 1980, ko je politična napetost začela popuščati, so se postopoma začeli popravljati tudi naši odnosi z R Slovenijo, najprej na županijski ravni, predvsem v okviru sodelovanja delovne skupnosti Alpe-Jadran. Na županijskem svetu so predstavniki obeh držav izrazili željo, da bi se tudi mladina vključila v sodelovanje, predvsem na področju kmetijstva in gradbeništva. Takrat sem bil županijski organizator mladinskih delovnih brigad, tako sem se neposredno lahko vključil v to dejavnost. Določili smo kontingent udeležencev. Spomladi leta 1985 sem bil kot član delegacije mladinske organizacije v Sloveniji. V Mariboru smo razpravljali o možnosti medsebojne izmenjave brigadirjev in smo pripravili njihova potovanja. Kmalu je prišla na vrsto tudi prva izmenjava brigadirjev. Ko smo se vračali iz Maribora, smo se med potjo ustavili v Murski Soboti v neki slaščičarni, kamor nas je povabila Suzana Sabo Pahič - naša prevajalka iz Murske Sobotne. Med razgovorom nam je omenila, da bi Dijaški dom Murska Sobotna rad navezal stike z nekim dijaškim domom iz Szombathelya. Jaz sem ji obljubil, da bom pri tem z veseljem posredoval. Gospa Žuža je takoj poklicala po telefonu takratnega direktorja Dijaškega do-

ma gospoda Alfreda Šebjaniča, ki je čez nekaj časa tudi prišel v slaščičarno. Ta gospod je takoj pritegnil našo pozornost s svojo izredno skromnostjo, prijaznostjo, nesebičnostjo, huma-

V dijaškem domu na Ptuj, z Andrejem Fekonjo in Elico Čisar

nostjo. Poleg njegovih človeških vrednot sem kmalu spoznal tudi njegove pedagoške kvalitete. Dobro je obvladal madžarski jezik, kajti njegov oče je bil madžarskega porekla, živel je v Bodoncih. Prosil me je, naj mu pomagam pri tem, da bi lahko navezal dolgoročne stike z dijaškim domom iz Szombathelya. Izmenjala sva naslove, telefonske številke. Po vrnitvi v Szombathely sem najprej omenil njegovo željo v svoji šoli, le-to pa je naša šola z veseljem akceptirala. Bilo je pa to takrat še težko izvedljivo. Sledila je cela vrsta prošelj, dovoljenj za potovanje, za sodelovanje na nedvizni osnovi itd. Moram pa priznati, da je takratno županijsko vodstvo to naše sodelovanje podpiralo, le takratnih birokratskih predpisov smo se morali držati.

• Katerega leta je potem dejansko prišlo do sodelovanja?

»Prva izmenjava dokumentov je bila aprila leta 1986 tukaj v Szombathelyu. Takrat smo podpisali dolgoročni spora-

zum o sodelovanju, ki je veljaven še danes. Sedaj razmišljamo o obnovitvi tega dokumenta, kajti okoliščine sodelovanja so se znatno spremenile. Tudi Slovenija je postala samostojna država, imeni dijaških domov sta se spremenili, obe državi si prizadevata za priključitev k Evropski uniji. Podpisanega sporazuma o sodelovanju pa se vse do danes obojestransko strogo držimo. Ti naši stiki so preživeli jugoslovansko vojno. Le en obisk smo morali preložiti na poz-

bili dvodnevni in so si tako po tekmovalju lahko priredili tudi kakšne skupne programe. Po skupni večerji so oni šli z našimi dijakom v disko.

• V katerih športnih panogah so se pomerili med seboj?

»V nogometu, šahu in namiznem tenisu.

• Ali ste morda že pomislili tudi na to, da bi kompletirali vaše sodelovanje z izmenjavo solarjev? Tu mislim na to, da bi povabili iz Slovenije v vašo šolo bodisi na živilski, bodisi na geodetski oddelek madžarske goveče dijakke, v zameno pa poslali porabske Slovenije v Mursko Sobotno ali Lendavo na strokovno šolo...

»To bi bilo izvedljivo le v tem primeru, če bi sodelovanje razširili na sodelovanje med šolami. Dijaški domovi nimajo takšne pristojnosti.

• Domnevam, da je prišlo tudi do izmenjave izkušenj na področju vzgojno-izobraževalnega dela, kajti vi, gospod Hajoš, ste bili dolga leta županijski svetovalec za vzgojo in ste bili vedno pripravljeni sprejemati nove, racionalne izkušnje, pa tudi s predajo vaših izkušenj niste skoparili.

»V okviru tega sodelovanja smo imeli priložnost spoznati tudi nekatere šolske ustanove, med drugim Dvojezično srednjo šolo v Lendavi in njenega izvrstnega ravnatelja Tiberja Füleja, ki nas je vedno prijazno sprejel. Dvakrat smo obiskali murskosoboško srednjo tehnično šolo in gostinsko srednjo šolo v Radenci. Ti obiski so bili za nas zelo poučni, kajti večina naših vzgojiteljev tudi poučuje na šoli.

• Gotovo ste tudi vse primerjali z našimi okoliščinami, z našimi metodami in možnostmi. So bile za vas te izkušnje poučne?

»Vsekakor. Spoznali smo njihove pedagoške programe, strukturo njihovih učnih načrtov, njihovo opremo, vsebino, metode in okoliščine njihovega vzgojno-izobraževalnega dela, kadrovske in predmetne pogoje. Izredno nam je ugajal temeljito premišljen in organiziran dvojezični pouk v Lendavi.

• Ali so njihovi predmetni pogoji še vedno tako dobri, kot

nejši datum. V teh težkih časih, ko nam je uspelo dobiti telefonsko zvezo, smo drug drugemu zagotovili, da bomo s sodelovanjem nadaljevali takoj, ko se bo položaj konsolidiral.

• Ali predvidevate v okviru sodelovanja tudi izmenjavo dijakov?

»Seveda sodelujejo pri naših obiskih tudi dijaki. Žal, ne v velikem številu. Tako v soboškem dijaškem domu kakor tudi v našem se je število dijakov z narodnostnega območja znatno zmanjšalo, ker so se izboljšale prevozne razmere in se ti dijaki vsakodnevno vozijo v šolo. Zaradi tega en čas dijakov sploh nismo vključevali v delegacije, sodelovanje je potekalo le na ravni izmenjave izkušenj pedagoških delavcev.

• V katere programe so se vključevali dijaki?

»Na začetku našega sodelovanja so prihajali večinoma mladinski voditelji, pozneje pa pretežno športniki, ker smo za dijakke prirejali predvsem športna srečanja. Njihovi obiski so

ki presega meje

so bili v času Jugoslavije?

»Stvarni pogoji dela so bili pri njih tako v nekdanji Jugoslaviji kakor so tudi v sedanjosti samostojni Sloveniji znatno boljši kot pri nas na Madžarskem. Boljša je pri njih oprema, znatno boljši je gmotni položaj, bolj racionalen je njihov sistem financiranja. Skratka, so daleč pred nami. V samostojni Sloveniji se je tempo razvoja še pospešil, tako so nas prehiteli še dodatno za deset let. Mi pa lahko rečemo - v primerjavi z njimi stopicamo na mestu.«

• **Kaj bi vi v prvi vrsti prevzeli iz njihove prakse?**

»Predvsem gospodarnost poslovanja in sistem financiranja. Vsaka njihova dejavnost je podrejena cilju intenzivnega razvoja in racionalnosti. Vzemimo primer, ki je povezan z delovanjem dijaškega doma. Pri njih predstavljata dijaški dom in kuhinja absolutno organsko enoto. Pri nas je kuhinja ločena od dijaškega doma. Mestna samouprava nam jo je vzela in predala podjetniku v najem. Presenetila nas je sodobna oprema dijaškega doma. Zelo smotno je njegovo večnamensko izkoriščanje. Dijaški dom namreč razpolaga tudi s posebnim delom, ki ga lahko dajejo v najem turistom, čajnikom ali drugim. Z dohodkom seveda lahko razpolagajo oni in gospodarijo po volji.«

• **Ste obiskali morda tudi podjetja, kjer učenci opravljajo obvezne prakse?**

»Obiskali smo nekatere obratovalne enote podjetij. Posebno nam je bilo všeč to, da se tako rekoč na enem mestu nahaja cel kompleks za proizvodnjo kruha. V okolici železniške postaje se nahaja skladišče, od koder dostavljajo žito v mlin, od tam gotovo moko v pekarno, kjer se peče kruh. Obiskali smo tudi tovarno mesnih izdelkov in tovarno čevljev.«

• **Kakšno vlogo igra pri vašem sodelovanju kultura, udeležba na prireditvah oz. spoznavanje prirodnih lepot?**

»Dvakrat smo bili na izletu v Moravskih Toplicah, kjer so nas podrobno seznanili z obratovanjem zdravilišča, njegovim laboratorijskim ozadjem in balneološko terapijo. Iz stro-

kovnega vidika je za nas bilo posebno zanimivo obratovanje vinskega kombinata v Jeruzalemu in spoznavanje kmečkega turizma. Tudi izleti, ogledi zgodovinskih spomenikov, obiski muzejev in razstav so na programu tako pri njih kakor tudi pri nas.«

Prijateljsko srečanje v Murski Soboti

• **So se vaši obiski osredotočili večinoma na Mursko Sobotu?**

»Ne, osredotočajo se na obe strani Mure. Bili smo v Ptuj, kjer smo v spremstvu nekdanjega ravnatelja tamkajšnjega dijaškega doma Andreja Fekonje in sedanje ravnateljice Danice Stark razen dijaškega doma spoznali tudi grajski muzej. Videli smo v Veržuju plavajoči mlin na Muri, kovaški muzej in delavnico neke na slovensko-hrvaški meji. Ime naselja sem žal pozabil, ali zanimivo je bilo, da lastnik stanuje v Sloveniji, kjer ima tudi delavnico in privatno muzejsko zbirko, posestvo pa ima na hrvaškem ozemlju, za kamor potrebuje potni list. Lahko potrdim, da smo dobili tipični prerez gospodarstva, kulturnega in političnega življenja Slovenije.«

• **Kaj pa je bilo na programu ob njihovem obisku pri nas?**

»Skušali smo jim nekaj podobnega nuditi tudi mi. Najprej smo jih seznanili z znamenitostmi mesta Szombathely, potem pa z njegovo okolico: zdraviliščem Bük, mestoma Celldömölk in Sárvár. Peljali smo naše goste tudi na obalo Blatnega jezera. Tudi mi smo poskrbeli za strokovni program, v okviru katerega smo

obiskali v Szombathelyu Vrtarsko zadruzo in Mesni kombinat. Izmed muzejev je naše goste najbolj zanimala ljudska arhitektura, ki so jo videli v Muzeju na prostem, v tako imenovanem skanznu, in etnografska zbirka Muzeja Savaria. Z velikim zanimanjem so si

ogledali rimske izkopenine.«

• **Kako pogosto se srečujete?**

»Prejšnja leta so bili naši obiski bolj pogosti. Srečevali smo se letno dvakrat, spomladi pri nas, jeseni v Sloveniji. Sedaj se srečujemo le enkrat letno, eno leto pri nas, naslednje leto pa pri njih.«

• **Lahko torej ugotovimo, da vaši medsebojni odnosi niso več tako intenzivni, kakor so bili prej?**

»Ne, ta ugotovitev nikakor ne drži. Ravno nasprotno. Naši odnosi niso zgolj formalni, temveč vedno bolj napolnjeni z vsebino. Če imamo kakšno pomembnejšo prireditev, potem so partnerji na njo povabljeni. Naša šola bo na primer spomladi proslavila 75-letnico svojega obstoja, kamor smo že povabili delegacijo soboškega dijaškega doma. Leta 1999 smo se tudi mi udeležili 70-letnice Dijaškega doma Murska Sobot. Pokrovitelj proslave je bil takratni predsednik republike Milan Kučan, ki je imel tudi svečani govor. Takrat smo imeli priložnost spoznati tudi župana Murske Sobotine in se z njim pogovarjati o naših odnosih, ki jih je on pozitivno ocenil.«

• **Ali vam jezik ne povzroča težav?**

»Sploh ne. Angela Čisar, prejšnja ravnateljica Dijaškega doma, odlično govori madžarsko, ravno tako soproga vzgojitelja Janeza Kolarja, gospa Rozika. Z njihovo delegacijo vedno pride nekdo, ki dobro obvlada madžarski jezik. Razen madžarskega jezika poteka med nami komunikacija tudi v nemškem jeziku, kajti sedanja ravnateljica Antonija Berden in tudi ravnatelj naše šole Imre Böcskei se brez prevajalca lahko sporazumevata med seboj, ker oba dobro obvladata nemški jezik.«

• **Kaj vi lahko uporabite od tistega, kar ste pri naših prijateljih spoznali?**

»Ugotovili smo, da imamo celo vrsto skupnih potez pri našem vzgojnem delu. Dobili smo s tem neke vrste podkrepitev pravilnosti naših vzgojnih metod pa tudi nove spodbude predvsem pri tem, kako se lahko konstruktivno načrtuje izkoriščanje prostega časa učencev. Moram pa ponovno poudariti, da z nobeno pedagoško inovacijo ne moremo nadomestiti tistih dobrih materialnih pogojev, s katerimi razpolagajo kolegi onkraj meje.«

Za konec želim še enkrat poudariti, da so ti naši odnosi preživeli spremembo političnega sistema, južnoslovansko vojno, in vse kaže, da bodo preživeli tudi priključitev k Evropski uniji, kajti imajo že tako globoke korenine, tako v uradnih kot prijateljskih odnosih, da bi jih bilo težko prekiniti. Lahko računamo s tem, da naše odnose še bolj razširimo ali jih vsaj ohranimo v današnji obliki. Spoznali smo, kako ljudje živijo onkraj meje, kako vzorno delajo, kakšni so njihovi pogoji. Spoznali smo njihovo prijaznost, spoznali smo njihove gastronomske specialitete, zgodovino, njihovo korektnost, neposrednost, gostoljubnost. To je za nas pomenilo veliko več, kot še toliko tečajev o Sloveniji.«

Hvala za pogovor in želim vam tudi v bodoče vzorno in konstruktivno sodelovanje.

Suzana Guoth

... DO MADŽARSKE

Izredna seja
madžarskega
parlamenta

20. februarja je madžarski parlament na izrednem zasedanju sprejel sklep, v katerem se dovoli, da bo lahko Nato uporabljal madžarske cestne in železniške povezave pri prevozu vojaške tehnike in obrambnih sredstev v Turčijo. Stranke madžarskega parlamenta so se pred zasedanjem večkrat usklajevale o tem vprašanju. Madi demokrati so izjavili, da bodo sklep izglasovali le v primeru, če bo vlada jamčila, da bo v pošiljkah le vojaška tehnika, ki jo Nato potrebuje za obrambo Turčije ter da se ta tehnika ne bo uporabljala ob morebitnem napadu na Irak.

Na čelu
Demokratskega
forumu ponovno
Ibolya Dávid

15. februarja so na XVIII. državnem zboru Madžarskega demokratskega foruma na čelo stranke ponovno izvolili dosedanjo predsednico Ibolya Dávid. Stara nova predsednica je izjavila, da je demokratski forum sredinsko-desna stranka, ki se nima namena povezovati s strankami, ki so na levem krilu strankarske palete. Sodelovanje s Fideszom je mogoče, toda Forum bo na volitvah v evropski parlament leta 2004 kandidiral kot samostojna stranka.

Program

• Turistična kmetija Smodiš, Srednja kmetijska šola Rakičan, osnovni šoli Kuzma in Puconci prirejajo 28. februarja v Otovcih etno večer, na katerem bodo člani gledališke skupine Nindrik-Indrik predstavili skeč z naslovom Čistak normalen. Naslednji dan pa bodo na etno dnevu nastopili ljudski pevci z Gornjega Senjaka.

Fašenek pa post

Čas od trej kralov do fašenskoga torka se zovē fašenek. Do 20. stoletja so se ljudje v tom časi ženili. Če do pepenice nej bilau gostūvanja, te so mladi za štraf baur mogli vlečeti na fašensko nedelo. S pepenicov je konec zime, se začne post, steri drži cejlak do prve nedele po puni luni po 21. marciju. Prvin je lūstvo sploj držalo post, štirideset dni je nej djelo mesau. Kak je pa gnes? Od toga sam spitalo **Rōfcinoga Jeneka** v števanovcaj.

»Na fašenski tork smō djeli oslejdijim mesau, zato ka se je potistim začno post. Ranč nej na fašenski tork, litji na tūčen četrtak. Te so ešče tūjali kapūsto pa svinjsko glavau, po tistim so več rejsan nej djeli mesa.«

• **Ka so tūjali na fašenski tork?**

»Te so tō kapūsto tūjali pa svinjski kučat z repom vred. Tak so držali, ka rep srečo prinese. Pa fantje (krofe) so pekli. Brezi tej bi fašenek nej fašenek bijo. Tau so ešče držali, ka na fašenski tork nej slubaudno delati. Če sto tau pregrejši, te vleta, gda največ dela baude, betežen grata, pa nede mogo delati.«

• **Po tūčnom četrtki se je začno post. Ka je te lūstvo djelo?**

»Mesa so sploj nej djeli, vsefede drugo, gra, kapūsto, krumče, kloce... Na vūzem, gda smo do mesa prišli, te smo tak djeli

»Pa nej čudno? Kantor sam pa dunk moram v knjigaj pogledniti, kak de letos post,« pravijo Rōfcin Jenek.

kak vukauvdje. Starejši so zatok bola naletja vōprstali post, dapa mladini je trno špajnsno bilau.«

• **Post je vsakšī notradržo?**

»Nej, zato vsakšī nej. Bili so takšī tō, steri so se samo na velki petek pa velko soboto postili. Moj oča so v Rusičkom bili zgrableni. Oni so mi pripovedjali, ka tam gde so bili, so Rusi tak držali post, ka so samo krū pa kisele bubrike djeli cejlak do vūzma. Dapa dja tak mislim, ka je lūstvo vevin zato tō post držalo, ka tistoga reda nej bilau tak mesa kak zdaj.«

• **Pa gnesden?**

»Gnesden lūstvo dugoga posta ne drži. Samo velki petek pa soboto. Po varašaj pa ešče tau nej trno. Mati od moje žene so držali post, skurok štirideset dni so nej djeli mesa. Oni so sploj bogaboječī bili.

Z ednoga tala zatok dobro, ka djeste post, če se človek ranč mesau dva dneva posti. Človek gnesden skurok vsigdar samo mesau dje. Etak pa, gda je post, se človeško tejlō malo vōščisti.«

K. Holec

Pismo iz Sobote

Brodo sam o tejm, dapa ...

Gda demo pri nas doma zazrankoma raznok, vsikši na svoj kraj, mi moji domanji vsefele povejo, ka moram narediti, ka moram kūpti in tak tadale. Razmej se, ka njim povem, ka de tak, kak si želejo ali pa kak so mi zapovedali. Po službi pridem domou in po tistom se zača velko spitalvanje. Najprva se na mene obejsita mojiva mlajšiva.

• **Si mi prineso novu mobitel, kak si mi obečo?** - moja deklčina že naprej vej, ka sam njoj nej nika prineso, zato njoj že tečejo skuze.

• **Pravo si, ka zmejs med službo prideš domou, ka boš mi pomagō delati za šoulo?** - se čistak po moško čemerī moj sin.

• **Njemi je cejli tē guč zaman!** Meni je tō nika nej prineso iz baute pa sam njemi eške dala pejnaze. - kcuje deje svoje eške moja tašča Regina, trno čedna ženska.

Moja žena pa je ostanila čista tiuma pa je od vsega toga, kak sam na njou pozabo, nej pravla nika. Vidla je, kak sam se cejli vkūper pogrozno, leko sam njim samo pravo:

• **Vej sam si brodo, dapa vsigdar je nika zmejs prišlo.** Tou je vse, ka sam leko povedo. Pa tou je ranč istina bila. Tou, ka mi zadnji mejsecov vsigdar nika zmejs pride. Nej kakša ženska ali kakša druga nevolā, tou sploj nej. Tou je v tejm zadnjom časi prišlo zmejs, ka čidale več vse tapozabim. Kak pridem v službo in začam delati, nagnouk vse tou od douma odide vō iz glave in tak nagnouk je zatoga volo doma nevolā.

• **Steromi nika ne oстане v glavej, naj si na papir napiše pa te si tou tapreše pa te po tistom nika ne pozabi,** - je bila trno moudra moja tašča Regina, trno čedna ženska.

Po svoje pa je ta moja Regina mejla istino in zavolo lūboga mira doma sam si pred dnevi rejsan zazrankoma vse, ka so škeli, gornapiso. Minila je služba, v krčmej sam po službi po staroj šegi s padašom spiu tri špricere in prišo domou.

• **Si prineso krū pa mleko?** - je gledala žena moje prazne roke.

• **Ka je šujster eške nej po pravo moje najbokuše ci-**

pele? - se je deklčina že pripravala, ka zača djoukati.

• **Boug moj, vej pa tou nej mogouče!** Že sam pa ostanila brezi moji kujarski novin! - je kak kakši Perun po rami spiščavala grmlanco moja tašča Regina, trno čedna ženska.

• **Kak pa je z mojo nouvo labdo?** - je pojbič začo brsati v nogačo od stola.

Ge pa sam je samo gledō, gledō in gledō, pomalek segno v žepko in iz nje vōpotejno papir, kama sam vse tou gornapiso. Biu sam pogrozneni v sebe kak eške nigidar nej.

• **Vej bi pogledno na tē papir, dapa...** Vej sam si brodo nanga, dapa nika je zmejs prišlo pa sam te po tistom nej pogledno, nej sam taprešo, ka moram narediti za vas, - sam medlouvno tumačo o toj mojoj nevouli.

Zdaj je tak, ka mi več nika ne povejo, ka nūcajo. Meni pase je včera zgodilo eške tou, ka sam prišo v službo pa sam se pito, zakoj sam sploj prišo delat. Nejsam pozabo, brodo sam si od službe, dapa... Že pa je nika zmejs prišlo.

Miki

Življenje piše zgodbe po svoje

Če bi nej vidla črno na bejlom napisano, kakšne zgodbe (tōrtēnet) vej napisati življenje, bi buma nej dala valati. Če tau taprštete, ka nam je napisala Siničina Mici iz Horvātzsidānya, vūpam, ka te vi tō dali valati.

• **Sam Siničina Mici (Horvāth Istvánne) iz Horvātzsidānya, narodila sam se na Gorenjom Siniki 1942. leta.** Kak sam es prišla, tau vam gnauk drgauč napišem, če mo živela.

V novinaj Porabje sam šefla, ka v Monoštri bau Slovenski ples. Tak včasim sam zvala po telefoni Klaro Fodor pa dala pristolati tri karte, za sebe, za sina pa snejo. Trno sam se pripravla na te večer, kūpila sam si lejpi bluz (pa za snejau tō), gor sam pozvala padaškinjo, stera se v Varaši drži, ka naj si ona tō kūpi karto pa mo te štirje pri ednom stauili. Že v petek sam si vse spakivala v taško, ka človeki trbej na bali, štrumpfe, ruž, puder,

pejnaze... Na drugi den me je čakala moja druga sausadkinja, stera je frizerka, ka mi vlase naredi. Zazranka kau-lek ousme vōre sam veselo šla do nje, malo so me noge bolele, dapa vrag si z njim, vej sam pa dvajsti lejt pošto nosila.

Moja frizura je že skurok gotova bila, gda mi je gnauk samo vraučē gratalo, sam se počujsnila s stauca pa sam omedlejšla. Nika sam nej čula. Nej tau, gda so me trausili pa zavijue mlatili, nej gda so kričali, ka Mici, vej si pa skurok mrla. Vse tau je trpalo 2-3 minute. Gda sam ksebi prišla, me nika nej bolelo, doktorca je že tam bila, ge sam pa nika drugo nej gučala, kak mo ge večer na slovenski bal išla. Doktorca mi je pravla, naj se mi tau ranč ne senje, ka bi na bal išla, vejpa tak vōgleda, ka mam embolijo na plučaj. Napisala mi je napotnico za špitala pa me sploj nej pos-

lušala, ka ge melem o nikšom slovenskom bali.

Kaulek pau desete vōre smo s sinaum pa s snejov od daumi šli, ge sam v »glavej« čula, kak fanj špilajo na bali. V Sombote smo se stavili v špitalaj, naj mi pečat gor dejejo na napotnico.

Bola sam gučala, ka mo ge gnes večer v Varaši na slovenskom bali plesala, bole so me nej poslušali. Namē so potegnili redato pižamo, nej ka bi vujšla, me v postelo poklačili, mi krv vzeji, injekcije dali... En keden sam mogla tam ostati, žitek mi je zatok nej v nevarnosti biu, dapa bauške, so do doktorge nej poslušali mojo prošnjo, ka bi na bal išla, ka leko, ka bi vam te tau več nej mogla napisati. Mladiva dva sta sama šla na bal, trno dobro sta se čutila, lejpa hvala organizatorom. Zdaj več vejim, ka samo en moment trpi pa se življenje leko na smrt obrne.«

„V gauštja sam svoboden kak ftič“

Če se stoj v iz Varaša proti Števanovcam pela, leko vidi, ka je med gauštjov, v dulej vsigdar dosta lesa vkupsklajeno. Nejga tašoga dneva, ka bi nej stau tam eden kamion naklajeni z lesaum. Dostakrat je telko vkupna-voženo, ka cejla torme vkupskladejo. Te lejs je v trej vasaj – v Števanovci, v Andovci pa na Verici – vōzrejžani. Gnauk svejta so te gauštje vse popovske gauštje bile. S tauga pulonja so pavrom vōdali, pulonja so pa že zdaj sledkar državne gratale. Te gauštje zdaj varaško Gozdno gospodarstvo ma prejk. Ka tau pomeni, de nam pripovejdo gozdar Robi Sukič.

• *Od kelšoga leta delaš ti pri Gozdnom gospodarstvu kak gozdar?*

»Od 1991. leta.«

• *Kak velka gauštje se k tebi držijo?*

»953 hektarov je velka tista gauštja, ka dja mam prejk vzeto. Tau zvekšoga na tri porabske vasi spadne, na Števanovce, Andovce, Verico. Zato so pa zvekšoga delavci, steri tū pri meni delajo, Slovinci.«

• *Ka tau pomeni, ka »Gozdno gospodarstvo«?*

»Tau, ka mi delamo, tau je kompleksno delo, zato ka ne sejkam samo vō lejs, liki sadimo ga nazaj tō. Če edno gauštjo vōzusejkamo, potistim tam nam edno nauvo gauštjo trbej nazaj posaditi. Capike trbej posaditi, trnje vōpucati pa čuvati od divjačine. Tak ka dočas go zna-va leko rejže, dočas sploj dosta trbej z njauv delati. Zato pa za dosta fele gauštje moramo skrbeti. Tau je odvisno od starosti lesa. Mam vsakše fele gauštje od deset, dvajsti, tresti, cejlak do stau lejt stari.«

• *Iz stere gauštje je največ?*

»Največ je borovo pa djalenkovo, dapa mam būkove pa hrastove gauštje tō, samo menje. Istino, ka delavci Nacionalnega parka tau pravijo, ka so djalenštjak tak posadili v tau krajini, pa nej sam od sebe zraso. Pa tak vōgleda, ka ga putejm trno že ranč nedo dali saditi.«

• *Stere drejve majo najve-*

kšo vrednost?

»Hrast pa būkvi bi bili, dapa v tašoj zemlej, ka je v Porabji, se jim trno ne vidi. Zato

Gozdar Robi Sukič z avstrijskim kamionistom

je pa nej tak kvalitetni lejs, kak bi mogo biti.«

• *Zdaj ka Porabje tō v Nacionalni park spadne, kak leko v gauštji gazdōjva?*

Imre Mešič

»Leko, samo ka njim tū notra moramo dati prošnjo, če sejkat škemo. Te oni vkupsededejo pa se zgucijo, ka gde leko pa kelko leko sejka. Tau mi tō notra moramo držati, ka če nej, te nas tō poštrafajo. Zvekšoga zato pistijo. Dapa zato djestje taše gauštje v vsakšoj vesi, na stere sploj skrb majo. Tam samo sploj na rejdku pa malo leko rejže.«

• *Lejs se naletji oda?*

»Vsigdar več problemov mamo že s tejm. Najbola težko je borovi lejs odati. Dapa zdaj že tak vōgleda, ka z būkovim pa hrastovim tō teža-ve mam. Istino, ka je najžmetnejše zdaj v zimi lejs odati. Gda pride sprtulejt, te že bola naletji leko odamo.«

• *Cejlo leto sej-kate?*

»Cejlo leto, dapa nej vsakše fele. Būkovo pa hrastovo samo v zimi leko sejka, gda menje vode ma v sebi. Borovo cejlo leto leko sejka.«

• *Sejkanje je odvisno kaj od vrejmena?*

»Nej trno. Samo te, če se dež sploj lejva ali fejt snejg dē, ovak vsigdar delamo. Mam taše mašine, steri v kakšom koli velkom snagej tadejo. Vejpa največ lesa v zimi moramo vōzusekati.«

• *Nejga tašoga dneva, ka bi nej vido avstrijski kamion, steri meterska borova drva pela. Ka delajo s lauga Avstrijci?*

»Veltje fabrike majo, gde papir redijo. Te meterska drva tavozijo. Oni tō dosta lesa majo, dapa itak malo za tiste fabrike, zato vozijo od tec, iz Vogrskoga. Tau je Vaugrom tō dobro, zato ka Avstrijci z euronom plačajo.«

• *V dosti mejstaj leko vidi, ka djalenkoš vōsene. Zako-j?*

»Tau je kompletni problem. Tak se začne, ka je gnesden sploj malo deža pa od toga slabi grata djalenkoš, potistim se pa notra v njega spravi edna stvar pa skaurdja dolaspadne. Potistim pa cejlo drejvo tapusene. Tau nam sploj dosta kvara napravi. Lani smo za tauga volo dvejdzero kubikov mogli vōzusekati. Zato ka če nej, te bi te betag ūšo tadala, pa te bi še vekši kvar meli.

Zdaj, ka je dosta snega dolaspadnilo, zdaj se vōjpa-mo, ka tau leto baukše bau-de.«

• *Edno leto kelko kubikov lesa zusejkata vō?*

»Tau je nej vsigdar gnako. Gnauk več, gnauk menje. Bilau tak, ka smo osem gezero kubikov vōzusekali, dapa bilau tak tō, ka samo dveje gezero.«

• *Kelko lūstva zusejka vō te vnaugi lejs?*

»Mamo svoje delavce pa mam podjetnike, steri nam delajo. Tau je vse od toga odvisno, kelko dela mam. Če menje dela mam, te samo naši delavci delajo, če več, te pridejo podjetniki.« Imre Mešič, delavec iz Števanovce, nejga tašoga dneva, ka bi se nej srečala na pauti, gda deš s konji v gauštjo ali gda deš domau. Zaka trbej gnesden konje v gauštjo, da telko mašinov djestje?

»Zato, ka mašini vseposedik ne morejo vcujpriditi. Tašoga reda te dja s konji jim vōzvlačim lejs.«

• *Kelko konjov maš?*

»Dva.«

• *Čidniva sta?*

Karel Domiter

»Gozdno gospodarstvo je kúpilo konja, dapa pri mena sta doma pa dja je polagam. Zazranka v pau tretjoj stanem pa večer v edenajstoj dolaležem.«

• *Konjom se kak vidi v gauštja delati?*

»Dobro, z menov vret se jim vidi.«

• *Gda je velka vročina ali krepak mraz, te tō delate?*

»Tau se nam ne šte, mi smo

se že k tauma vcujvzeli.«

• *Na den kelko kubikov le-sa leko vōzvlači s konji?*

»Do tresti, štirideset kubikov.«

• *Kelko mauči majo konji?*

»Dosta, človek bi ranč nej dau valati. Bilau, ka sam te veltje mašine, ka lejs vōvōzijo, vlačo, gda so veznili.«

• *Kak dugo leko eden konj v gauštja dela?*

»Emo sam dva veltjiva konja, tistiva sta trideset lejt delata z menov v gauštja. Istino, ka polagati sam je tō redno mogo. Kelko so mogli zesti, telko so dobili. Te konje, steri v gauštja delajo, fejt trbej polagati, zato ka tej cejli den dejo. Podne, gda dja djejm, oni z menov vret djejo. Dja sam na konje sploj aklavi pa skrb je mam tō. Dja iz nji živem. Tak so oni mena, kak če bi mi sodelavci bili.«

• *Kelko lejt delaš ti pri Gozdnom gospodarstvu? – pitam Karla Domitera*

»Zdaj že edendvajsti lejt. Z motorno žagov podiram lejs. Vseedno je, če je leta ali zima, dja sam vsigdar v gauštji.«

• *Gda je baukše, v zimi ali v leti?*

»V zimi je baukše, zatok ka te nej vrauče.«

• *Snejg?*

»Snejg se ne šte.«

• *Zdravdje zato maš?*

»Hvala baugi, mam. Do tejsa mau sam ešje betežen nej bijo.«

• *Kelko vōr moraš žagati na den?*

»Pri nas je nej na vōre. Ka je vōdano, tisto moraš napraviti. Če gnes menje napraviš, te zranja več moraš napraviti. Dapa na den zato štiri-pet tankov vōzaženem.«

• *Tebi se tū v gauštja vidi delati ali bi bola v Varaš v fabriko ūšo?*

»Za niše pejnaze nej. Dja bi v fabriko nej ūšo delat, zato ka je tam človek notraza-prejti cejli den. Tū v gauštja sam pa svoboden kak ftič.«

K. Holec

Brez daumi

Vsakša trava, vsakša rauža, vsakšo drejvo tam raste najbola, gde so koranje pistili. Če je prejkposadimo v drugo zemlau, te tapusenejo. Leko ka znauva vpožanejo, dapa tau gvušno, ka že tak lepau nigdar nedo cveli kak tam, gde so najprvabili.

»Margit, paški se, vej pa včasini po nas pridejo,« pravi Joška. »Samo tisto poberi vkup, ka je najbola potrebnas, drugo naj ostane vragaum.«

»Ka mi je najbola drago, tau tak v rokej držim,« stisne vcuj k sebi pet mesecov staro Irinko.

»Margit, tau sva si že gnauk zgučala, Irinko pri sestri njava, ne moreva go s seuv nesti,« se čemeri Joška.

»Te dja tō ostanem,« ji pri-tečejo skunze.

»Razmi, moramo titi, če nej, te nas vse tazastrejlajo. Tau škeš?« kriči Joška. »Gora so nas zglasili. Tau so prajli, ka smo špionge, moramo pobegniti, če škemo ali nej. Malo Irinko pa do Merike s seuv vlejšti ne moremo. Sto vej, če se nam posreči. Čula si, ka so prajli, eške ves ne smejmo tanjati, ka nas včasini tastrolijo. Pri moji sestri go njamo, njej de tō tau najbauške.«

»Rejzika, sploj skrb mej na Irinko,« pravi Margit pa go eške oslejdinjin k sebi stisne. Prt, gde so gvant meli, so si na pleča zvezali, pa gda so prej praga staupili, so eške gnauk nazaj poglednili s skunznatimi očami.

»Kak leko, pridemo po njau,« pravi Joška, dapa na glasi se ma čuje, ka on dosta vūpanja tō nejma. Gda so pri avstrijskoj grani-ci bili, te so že čuli, ka sodač-ki autondje dejo. Nej dalač, gde so sodacke stražili, je tō velka larma bila pa psauvdje so začnili lajati.

»Margit, morava se paškiti, zato ka naja že iščejo,« pravi Joška. S klejšči je ranč prekvrezo draut pa sta se že vlejkla skauz njega. Gda sta prej mej prišla, sodacke

so že tak skrak bili, ka sta je čula, kak staplajo.

»Bejživa, ka naja tastrolijo,« pravi potima Joška. Nej sta djala vejn pet stopajov, pa sodacke so že za njima strlili. Srečo sta mejla, ka edna mala gauška bila, kama sta notra skočila. Dapa eške etak so je skur nej dolastrolili. Eden golaubiš je skrak pri njima tafučno pa notra v edno brezo počo.

V Avstriji sta se nej dugo šetala, vejn pau vore pa so je že sodacke zgrabili. V eden lager so je notrapelali. Dva mejseca sta bila tam. Potejm sta dobila papire pa prej Taljanskoga sta se v Meriko odpelala. Sprvuga je žmetno bilau, dočas sta nej dobila službo. Dapa sledkar jima je že vsigdar bauške šlau. Kakkoli dobro sta žive-la, nej bilau dneva, ka bi Margit nej spominjala: »Jaj, ka baug dela moja mala Irinka.«

»Vejpa že ranč nej tak mala, pet lejt stara minaula,« pravi Joška.

»Vsakšo nauč, gda se mi se-nje, vsigdar njau vidim. Če bi vedla, ka je z njauv, te bi zato bauške bilau,« pravi Margit. »Dapa na pisma, ka smo poslali, valasa nejsmo dobili.«

»Gvūšno jim ne dajo ta,« pravi Joška.

»Nej baja, dja zato vsakši mejsec edno goradam,« pravi Margit, »gnauk se samo posreči.«

Te čas sta doma Franci pa Rejzika tak goraranila Irinko, kak če bi prava hči bila. Nigdar z edno rečjav sta ji nej prajla, ka so nej oni pravi stariške. »Sto vej, leko ka nigdar nede vidla svoje stariše, ka mo go pa te nauro redli,« je šegau emo prajti Franci. Dapa zato se je vsigdar bojo od tistoga časa, gda Irinka odide od nji.

Edno leto odišlo, drugo prišlo pa Irinka tak nagnauk deset lejt stara gratala. Ranč tisti den, gda so lastvice nazaj prišle, je poštaš pismo prineso iz Merike.

»Mati, oča, gledajta, kakšno pismo smo dobili. Tašo sam eške nigdar nej vidla. Vauška pa duga, odkec smo jo dobili?«

Rejzika blejdo na Francina pogledne. »Ti, Franci, tau pismo je... iz Merike prišlo.« »Rejsan, es go daj!« Roke so ma tak trpetale, kak če bi krepak mrz bijo. Pismo brz goravtrgnejo pa obadva nagnauk začneta šteti. »Draga Rejzika, dradjj Franci! V Meriki sva. Ne moreva se nikanej taužiti, zato ka dobro živeva. Samo edno velko žalost mava, dobro bi bilau, če bi Irinko... V vesi vsakšoga pozdravla, vi se pa skrb mejte. Staukrat vas tjišuvata Margit pa Joška.« se je končalo pisanje.

»Ka mo zdaj delati?« pita Rejzika.

»Pa ka bi delali, ka trbej,« pravi Franci žalostno. Vedo je, ka gnauk se tau mora zgoditi, dapa nej mislo, ka tak naglo. Te čas mala Irinka na ladi sedi pa se z bábov špila. Kak se više njé nagne, duge črne vlase bábo cejlak zakrijejo. Eške ne zna, ka de se z njauv godilo.

Eške tisti keden so valas dali, ka so pismo dobili. Za eden mejsec znauva prišlo pismo iz Merike. V tauj so že vse podraubnoma dola meli spisano, ka njim trbej delati. 12. julijša se morajo v Pešt pelati z Irinkov.

»Dja se malo bojim od tau-ga,« pravi Rejzika. »Ka de te, če se kaj ne posreči.«

»Ne boj takšna, žena. Zaka bi se pa nej posrečilo,« pravi Franci pa ferank vkraj potegne na okni. »Gledaj!« Rejzika tū vcujstaupi k okni pa vidi, ka mala Irinka venej v ogradi v travi sedi. »Rožica med rožicami,« pravi Franci pa skonzatne oči si zbriše z rokauv.

Irinka pa, kak če bi vejdlja, ka se oslejdinjin špila na taum ogradi, veselo naganja matjüre pa skače, kak če bi se ona tū nesti stejla kak ftiči.

Nej ji je trbelo dosta čakati, pa se je rejsan nesla, dapa

nej tak kak ftič liki s fligarom.

Fligar se več ne vidi na nebi, dapa Franci pa Rejzika eške itak tamta gledata, gde sta oslejdinjin tisto malo piknjo vidla.

Kak edna mala srna, tak prestrašeno je gledala kaulakvrat Irinka, gda je v Meriko prišla. Velki rami, dosta autonov, dosta lüstva, stere ona ne pozna. Te se je oprvin tak poznala, počutila, ka je sama. Nej vejdlja, zaka trbelo njej es priditi žlato poglednit. Njena družina je v Andovcaj, tam ma stariše. Dapa zaka so nej prišli z njauv? Ranč si je etak zmišlaval, gda je gnauk samo edna žena k njej skaučila pa go v luft zdignila. »Jaj, kak sam te že dugo čakala!« go je vse dolapotjišuvata. »Tam ti je oča,« je kazala na enga moškoga Margit. »Idi ta!« Dapa Irinka eden stopaj nej djala, samo v zamlau gledala. Etak se je malo leko skрила svejti, steri je kaulak njé bijo. »Mojo oča pa mati sta doma ostala, zaka tašo pravi-jo tej,« si je zmišlaval Irinka.

Žmetni mejsecke so čakali na Irinko. Nauve stariše je dobila, ka ona trno nej stejla. Nauvi gezik se mogla včiti pa eške vse dosta drugo, ka go je v taum »drugom« svejti čakalo. Pau lejta je nej bilau dneva, ka bi nej djaulkala. Mir si je samo v posteli našla, gda je zaspala. Gda se ji senjalo, te vsigdar doma bila v maloj hiši. Gda se je pa gorzbidila, te jo je eške bola srce bolelo pa tisto, ka je pozabiti stejla, ji je nazaj prišlo v mišljenje.

Lejta so šle pa Irinka dvajsti lejt stara gratala. Dapa nej bilau tašega kedna ali mejseca, ka bi nej brodila na Francina pa na Rejziko, stera je samo tak zvala, ka andovski stariške. Probala se je vcujvzeti k nauvomi svejti, dapa nej šlau. Njeno mišljenje je indrik ojldo. Mejla že prijatele, dapa največ je zato vsigdar sama bila. Stariške so tau tō vidli pa so

go trno šanalivali. Gnauk Joška etak pravi Margiti: »Dja tau več ne morem gledati. Sploj rad mam Irinko pa tak mislim, ona nas tū, dapa nika ji fali. Naj se pela nazaj na Vogrsko pa naj si ona vōodebere, gde ške živet.«

Irinka, gda je tau zvejdlja, je vse po lufti odla od radosti. Komaj je čakala, naj se leko pela. Kak mali mlajši tak je štejlja dneve. Na pauti, dočas se je pelala, cejlj cajt ji je v pameti bijo tisti mali ram, gde je vse tak lejpo bilau.

Franci pa Rejzika sta že audalič zaglednili Irinko pa eden za drugim sta letejla pred njau.

»Jaj, kak velka si zrasla,« pravi Franci pa go tak k sebi stisne, ka Irinka komaj luft dobi.

»Pojmo notra, vejpa nemo tū vanej stali,« pravi Rejzika. Gda Irinka notra v kūnjo staupi, te vidi, ka edna sedem, osem lejt stara deklčina sedi na tistoj ladi, gde je ona tō šegau mejla sejdati. Ranč pitati stejla, ka čidna je ta deklčina, gda Rejzika vcujstaupi k deklčini pa pravi: »Tau je naša Jutka, potistim se je naraudila, ka si ti odišla.«

Irinka brz ranč nika ne vej prajti. Dapa vej, ka se je nika obrnilo. Tisto, ka je na teltja čakala, je zdaj tū kauli nje, dapa tau je že nika drugo, ka je ona pred desetimi lejt tūnjala.

»Kelkokrat mi je napamet prišla ta postela, gde sam spala,« pravi Irinka pa sede na njau.

»Tū zdaj Jutka spi,« pravi Franci.

Irinka, kak če bi na iglau vse-la, včasini gorskauči. Tri kedne je bila v Andovcaj, dapa nikanej tak poznala, čutila, ka bi tau njeni daum bijo, liki vsigdar bola za lūckoga se je čutila. Korenje, ka je tū njala, so že taposenele. Na fligari že vejdlja, ka več ne pride nazaj na Vogrsko. Nauvi dom in domovino si na tihinskom mora iskati.

K. H.

OTROŠKI

Dugalejta je najviše na brgej Male vesi stau ram od moje stare mame. Že se je skur vküper začo sinjavati. Pri srcej me je stisnilo in pravo sam si, ka tou ne smem dopisili. Zavolo nje pa zavolo se be to nej. Tak sam se kcuj k deli vzeu in si obečo, ka ga vred vzemem, té njeni ram. V tom deli sam gori na podi najšo njeno lado, ranč takšo, v steroy so inda svejta lidge nut skladali vse fele stvari. Moja stara mama je bila ranč takša in v ladi sam najšo...

MOJ PRVI KEJP

Gda sam oprvin opro lado moje stare mame, sam dugo časa gleda v vse tiste stvari. Rejsan dugo. Kak če bi emo stra, ka ne smejm nut segniti, ka se toga vsega njenoga ne

smejim dotekniti. Ne vejim gda, dapa nagnauk je moja rouka sama od sebe odisla v lado. Med prstami se mi je znajšla edna malička fotografija ali pa kejp, če skete. Najprva sam pogledno, ka zar piše. Brž sam spozno pisanje moje stare mame. Ranč takšo je bilou, kak sam si ga zapomno. Pisalo je: Tak je vövodo moj vnuk Miki, gda so ga oprvin dojemali. Biu je star eno leto in dvajstieden dni. Obrno sam kejp in zagledno sebe, kak sam vövodo, gda sam biu star eno leto in dvajstieden dni. Če bi nej najprva taprešto zar, bi nej vedo, ka sam tisti pojbič ranč ge. Bole bi pravo, ka je tam dolvzeta kakša dekličina nej pa pojbič, eške najmenje pa ge. Tisti kaputek bi leko bila kakša obleka za dekličine tō. Tisto, ka sam emo na glavej, bi ranč tak leko noso pojbič ali pa kakšo

Iz lade moje stare mame

mlešé. Samo oči so bile nikak moje. Tou sam gorprišo, gda sam se že preci dugo gleda.

- Tou sam gvüšno ge v moji najmlajši lejta. Tou vejim po očaj pa moja stara mama se je nikak nej mogla zmejšati, ka bi zar kaj naoupak napisala - sam se sam sebi začo videti.

Tam na kejp pa je bilou zvün mene eške nika. Trno sam mogo opirati oči, ka sam gorprišo, ka bi tou naj bilou. Rejsan, za meuv je v kiklej biu rep ednoga psa. Kak sam v pamet vzeu te rep, že sam v glavej odiso daleč nazaj v moja mlašeča lejta. Nagnouk sam se spoumno na psa moje stare mame. Ime njemi je bilou čistak enostavno Pes. Dapa te pes je nej biu takši prosti pes. Pa nej je biu nej velki pa nej mali pes te njeni Pes. Dapa biu je trno čeden pes, te naš Pes.

Že sam odo v šaulo, gda mi je stara mama pripovedjala o njem eške cejla v skuzaj. Gli tisti den je Pes premino.

- Tou eške ti ne poumniš, ka si trno mali biu - si je z vacalejžecom zbrisala oči. - Gda so telko stari kakti, eške odli po vse štiraj, si se ti že paklau na svoji kratki nogaj. Vse tou pa zavolo našoga Psa. Mama pa oča sta lebe večkrat tu pri meni njala, gda sta šla v službo. Pes je pazo nate, ti pa si ga obimo. Un je samo čako pa po tistom, gda si ga trno krepko prijō, je pomalek stoupo naprej, ti pa za njim. Tak sta se špilala iz dneva v den, iz kedna v kednen. Biu je takši kiseli sprtolejtni den. Tak nagnouk je začo lajati. Poglednila sam in ti si čistak sam stau na svoji nogaj. Pes pa je cejli srečen majuto z repom. Kak sta eške gledala mama pa

oča, gda sta prišla po tebe.

Od toga pripovedjanja so meni tō prišle skuze v oči, ka ga več nega, ka tej naš Pes premino. In zdaj mi je tō spadnila skuza na kejp pred menov. Ranč ta je spadnila, v tisti kikeu, gde se je vido rep mojoga padaša Psa.

Mogouče me je ranč ta skuza spoumnila, kama je soused zakopo Psa. Stoupo sam na rob lesa malo vkraj od rama. Tam so cveli tōrški klinčki in tam pod njemi leži Pes.

- Hvala ti, Pes! - sam spucolistje z njegovoga groba in se zagno po brgej gor pa doj, es pa ta, kak če bi se ranč z njim vküper naganjala po domanjom brgej.

Miki Roš

Slike s Prešernovega dneva

Učenci višjih razredov OŠ I. Széchenyi iz Monoštra so predstavili na zanimiv način življenje in delo velikega slovenskega pesnika.

Ko se zberemo vsi učenci in dijaki, ki se učimo slovensko, nas je kar veliko.

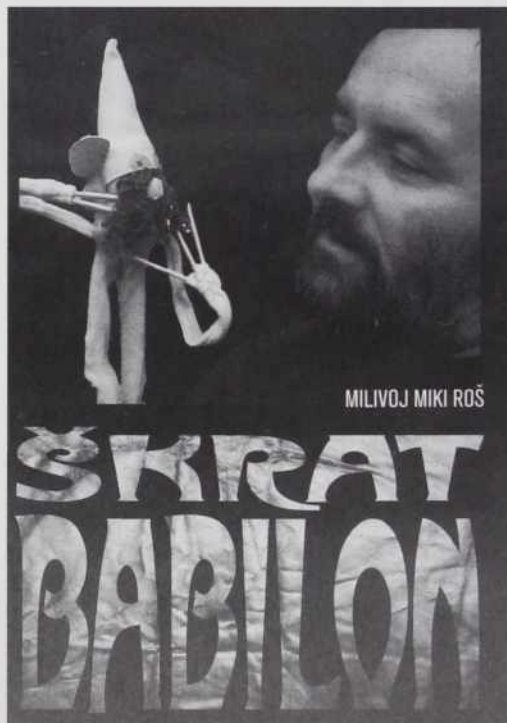

Učenci nižjih razredov so sestavili simpatičen program.

Gostje iz OŠ Kuzma.

Škrata Babilona je našel tiskarski škrat

MILIVOJ MIKI ROŠ

Živomi se prej leko vse zgodi. Tak se je nam v prejšnjoj številki novin Porabje zgodilo, ka smo namesto keja škrate Babilona notridali prvo stran ene druge knjige. Tau našo hibo zdaj popravljamo. Opravičujemo se avtorji knjige, Mikini Roši, in avtorji članka, Štefani Kardoši.

Vsakši je najšo kaj zasé

14. februara so meli penzionisti na Gorenjem Seniki veseli večer. Vera Gašpar, članica predsedstva Društva porabski penzionistov, je ne samo domanje pozvala, liki penzioniste z drugi vasnic tō, steri so gnauxsvejta na Seniki bili doma. Najprva je vsakši najšo za sebe kakšno »delo«.

Ženske so trle pa čistile oreje...

...čejšale perje...

...čistile gra.

Moški so tō nej ostali prazni rauk.

Pridite vsi!

Od podplata vekši, od kolena menši!

na

PORABSKO BOROVO GOSTÜVANJE,

stero organizira Slovenska zveza

2. marciuša,

na fašensko nedelo v Varaša.

Program:

8.30

Najdemo se pri kapejli v Slovenski vesi
(Poderé se baur za špot, se vösprošita ženin pa sneja.)

10.00

Baur se začne vlejšti prauti Varaši
(Med pautjov se povorka stavi pri bauti Hétház)

12.30

Zdavanje v Varaši pred restavracijo Tromejnik

14.00

Baur se potegne do Slovenskoga dauma

15.00

Licitacija baura, gostüvanje, snejin ples, žganje vreka bora.

Gostüvanje bau v velkom šatori pri Slovenskom daumi.

Igro de ansambel Trio Prekmurci.

NIKA ZA SMEJ...

Tau je gvüšno

Franci pa Ödön sta si dobriva padaša, vküper delata v Varaša v fabriki. Gda iz fabrike staupita po konci dela, na-pona letita na eden špricer. Franci vsigdar ma pejnaze, Ödön pa buma dostokrat nej. Etognauk sta si nika pripovej-dala pa se je Ödön taužo, ka prej njegva žena ma vsigdar najde pejnaze, gdekoli si je ta srani. Etak pita Francina: »Franci, kama ti skriješ svoje pejnaze, ka ti žena ne najde?« Franci pa zdaj etak: »Kama, kama? Svoje prišparane pejnaze v tisto kaštulo skrijem, gde lüknjaste zoknine pa štrumfe držimo. V tistoj kaštüli moja žena gvüšno nigdar ne razkapa.«

Tazanjani mauž

Hugona padaši si pripovej-dajo. Robi etak pravi: »Cüjo si, ka je Hugona tam njala žena?«

Drugi pa: »Rejsan? Pa kak je tau Hugo doživo, kak je kaj?«

Robi pa: »Na, na gnes se je že malo zmerno. Liki sprvoga je zvün sebe bio od veselja.«

Tau je vcejlak drugo

Dvej padaškinji se po dugom cajti srečata. Ta prva etak pravi: »No, lepau sva. Ti si me dobro nut napelala. Tak si prajla, ka prej je moj Ivan bogati. Ge sam se pa, butaš, včasín oženila z njim.«

Padaškinja pa zdaj etak: »Nikak nejmaš istino. Ge sam ti samo telko prajla, ka tvoj Ivan več pejnaz ma kak pa-meti.«

I. Barber

Porabje

**ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM**

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:

SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.